

Dyskusja o badaniach nad pamięcią 12 czerwca 2016 roku, Berlin

Dyskusja panelowa „Wspólne pamiętanie historii / pamiętanie wspólnej historii? Dyskusja o przyszłości badań nad pamięcią” zakończyła 12 czerwca 2016 roku międzynarodowy projekt realizowany przez Centrum Badań Historycznych Polskiej Akademii Nauk w Berlinie, dotyczący polsko-niemieckich miejsc pamięci. Na zaproszenie prof. Roberta Traby, dyrektora CBH PAN, w wydarzeniu uczestniczyły dr Anna Drożdż i dr Katarzyna Marcol z Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Śląskiego.

Projekt pod nazwą „Polsko-niemieckie miejsca pamięci” był centralnym zadaniem berlińskiej jednostki naukowej przez dziesięć lat. W tym czasie wydano dziewięciotomowe dzieło, składające się z ponad stu artykułów, których autorzy – naukowcy różnych dyscyplin po raz pierwszy podjęli się porównania kultury pamięci dotyczącej Polski i Niemiec. Autorzy z sześciu krajów zestawili konkretne wydarzenia, postacie i miejsca, którym Polacy i Niemcy przypisują całkiem różne i często sprzeczne znaczenia i interpretacje. W poszczególnych tomach zobrazowano podobieństwa i różnice w rozrachunku z historią: od wyobrażeń na temat Prus, Hanzy, Warmii i Mazur, Śląska, poprzez recepcję zwycięstw i klęsk (m.in. bitwy pod Grunwaldem, pierwszej wojny światowej, kampanii wrześniowej, bitwy pod Monte Cassino), po narodową charakterystykę znanych postaci historycznych (m.in. Johann Wolfgang von Goethe – Adam Mickiewicz, Ludwig van Beethoven – Fryderyk Chopin, Gustav Freytag – Henryk Sienkiewicz). Różnorodność tematów podjętych przez stu siedemnastu autorów jest znacznie większa, co ujawnia wielopłaszczyznowość wzajemnych relacji i jednoczesną odmienność perspektyw interpretacji miejsc pamięci.

Dyskusja panelowa, która towarzyszyła zakończeniu projektu, zgromadziła w siedzibie CBH PAN przy Majakowskiring w Berlinie naukowców zainte-

resowanych *memory studies*. Panelistami byli: historyczka sztuki Gabi Dolff-Bonekämper, historyk Hans Henning Hahn i kulturoznawczyni Kornelia Kończal. Wprowadzenie do dyskusji wygłosiła socjolożka Barbara Szacka, a całość poprowadził Marcin Piekoszewski. Dyrektor CBH PAN w Berlinie, historyk Robert Traba, podkreślił kontekst, w jakim przyszło podsumować ten wieloletni projekt. Jest nim – zdaniem Traby – „trudna, niespotykana od czasów II wojny światowej, renacjonalizacja dyskursu publicznego”, jednoczesna „antynarodowa nonszalancja ujawniająca się w neoliberalnym nurcie komercjalizacji dyskursów tożsamościowych”, a także „zjawisko masowej zabawy w nacjonalizmy”, z jakim mamy do czynienia na przykład podczas mistrzostw Europy w piłce nożnej i w lekkiej atletyce. Projekt miał zatem – według założenia jego realizatorów – ułatwić odpowiedź na niezwykle aktualne pytania: Czy konkurujące z sobą kultury pamięci mogą istnieć obok siebie? Czy chcemy i czy potrzebujemy wspólnej, europejskiej pamięci – a może właśnie taki postulat budzi w nas poczucie utraty własnej, narodowej przeszłości? Analiza kultury pamięci Polaków i Niemców może być zatem dobrym wstępem do dyskusji nad redefinicją metodologii badań nad kategorią narodu w zglobalizowanym świecie.

Katarzyna Marcol